

P-05-1001 Cynnal ymchwiliad annibynnol i'r dewis o safle ar gyfer y Ganolfan Ganser Velindre newydd arfaethedig.

Y Pwyllgor Deisebau | 15 Medi 2020
Petitions Committee | 15 September 2020

Cyfeirnod: RS20/13470

Rhif y ddeiseb: P-05-1001

Teitl y ddeiseb: Cynnal ymchwiliad annibynnol i'r dewis o safle ar gyfer y Ganolfan Ganser Velindre newydd arfaethedig

Geiriad y ddeiseb: Byddai £30M yn cael ei wario ar ffyrdd yn unig i gael mynediad i'r tir y bwriedir adeiladu'r Ganolfan newydd arno. Mae mynediad ar gael eisoes yn hen Ysbyty'r Eglwys Newydd a safle presennol Velindre, ac maent yn ddewisiadau amgen hyfyw.

Nid yw'r cynllun presennol yn unol ag arfer gorau ar gyfer gofal cancer cydgysylltiedig modern, sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn gyda gwasanaethau wedi'u cysylltu'n gorfforol ag ysbytai aciwt mwy. Cynigiodd Ysbyty'r Mynydd Bychan le i Velindre ochr yn ochr â chanolfan ymchwil cancer Prifysgol Caerdydd yn ei hadeilad newydd sydd i fod i ddechrau cael ei adeiladu yn 2023.

Byddai Bwrdd Iechyd Prifysgol Velindre yn cyfnewid eu tir presennol (safle ysbyty'r Eglwys Newydd) am dir y ddôl, (sy'n eiddo i Fwrdd Iechyd Caerdydd a'r Fro). Byddai angen gwario £30M o arian trethdalwyr i adeiladu ffyrdd mynediad er mwyn i waith adeiladu allu digwydd ar y ddôl hon sydd wedi'i thir-gloi gan ei bod yn gysylltiedig â Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SSSI).

Byddai cael gwared â'r Northern Meadows yn hynod niweidiol i les corfforol a meddyliol.

Mae triniaeth cancer wedi dod yn fwy cymhleth, ac mae gan gleifion sy'n cael triniaeth faterion cynyddol gymhleth. Byddai lleoli'r adeilad yn y Mynydd Bychan, ochr yn ochr â

chanolfan ymchwil cancer Prifysgol Caerdydd, yn darparu mynediad cyflym i ofal dwys ac arbenigeddau meddygol a llawfeddygol allweddol eraill pan fydd eu hangen ar gleifion.

Mae model arfaethedig Canolfan Ganser Velindre wedi dyddio ac mae'n rhaid craffu arno. Ystyrir bod gwasanaethau cymorth meddygol a llawfeddygol ar y safle yn HANFODOL:

<https://www.england.nhs.uk/east-of-england/wp-content/uploads/sites/47/2019/08/Independent-Clinical-Panel-Report.pdf>

https://savethenorthernmeadows.wales/?page_id=1129

1. Cefndir

Mae **deiseb** ynghylch cynnal ymchwiliad annibynnol i'r dewis o safle ar gyfer y Ganolfan Ganser Felindre newydd arfaethedig wedi'i chyflwyno i'r Pwyllgor Deisebau.

Mae **deiseb arall**, sy'n mynd yn groes i'r ddeiseb hon, yn casglu llofnodion ar wefan y Senedd yn galw ar Lywodraeth Cymru i gefnogi'r cynlluniau arfaethedig presennol i adeiladu Canolfan Ganser Felindre newydd yn yr Eglwys Newydd, Caerdydd. Mae'n nodi; 'Bydd y cynllun presennol yn gwneud yn siŵr bod Canolfan Ganser Felindre yn parhau i ddarparu gwasanaethau cancer arbenigol mewn lleoliad sy'n fwy hygyrch i gleifion, gyda gwell mynediad o Gyffordd 32 yr M4. Caiff ei dderbyn yn gyffredinol bod ysbytai mewn lleoliad naturiol yn cynorthwyo adferiad cleifion ac yn gostwng lefelau straen teuluoedd a staff mewn ysbytai'.

Mae'r Pwyllgor wedi derbyn **tystiolaeth ysgrifenedig** gan Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre. Nid yw Llywodraeth Cymru wedi ymateb i'r deisebau eto.

Mae darparu'r ganolfan ganser newydd yn ne-ddwyrain Cymru yn ganolog i strategaeth Llywodraeth Cymru a GIG Cymru ar gyfer Trawsnewid Gwasanaethau Cancer, i helpu i fynd i'r afael â'r cynnydd parhaus a ragwelir yn y galw am driniaeth cancer dros y degawdau nesaf. Mae'r Prosiect yn un o dri phrosiect i **Raglen Model Buddsoddi Cydfuddiannol (MIM)** Llywodraeth Cymru i gefnogi buddsoddiad mewn seilwaith cyfalaf yng Nghymru. Mae'r cynlluniau ar gyfer y ganolfan ganser newydd wedi'u cymeradwyo gan y Byrddau Iechyd Lleol yn ne-ddwyrain Cymru a Phwyllgor Gwasanaethau Arbenigol Cymru.

Y Ganolfan Ganser Felindre Arfaethedig

Mae **gwefan** Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn nodi pam mae angen canolfan ganser newydd yng Nghymru. Mae'n nodi; 'nid oes gan ganolfan ganser presennol Felindre, sy'n 60 oed, y

cyfleusterau na'r lle i ddiwallu anghenion y nifer cynyddol o bobl sy'n cael eu diagnosisio â chanser'. Bydd gan y ganolfan ganser newydd y gallu i drin mwy o gleifion, a bydd hefyd yn cefnogi ymchwil a datblygiadau rhyngwladol.

Mae'r deisebydd yn dadlau bod 'y cynllun presennol ar gyfer Canolfan Ganser Felindre wedi dyddio ac mae'n rhaid craffu arno'. Dywed y deisebydd 'nad yw'r cynllun presennol yn unol ag arfer gorau o ran gofal canser cydgysylltiedig modern'. Mae'r deisebydd hefyd yn tynnu sylw at oblygiadau amgylcheddol y safle arfaethedig.

Yr Amgylchedd

Disgwylir i'r Ganolfan Ganser Felindre newydd agor yn 2024. Rhoddodd Gyngor Caerdydd ganiatâd cynllunio ar gyfer y ganolfan newydd yng ngwanwyn 2018, ond bu gwrthwynebiad i'r cynlluniau ar gyfer y cyfleuster newydd. Disgwylir iddo gael ei adeiladu tua hanner milltir i'r gogledd-ddwyrain o ganolfan ganser bresennol Felindre, y cyfeirir ati'n lleol fel y 'Northern Meadows'.

Mae Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn nodi ar eu **gwefan** y bydd '60 y cant o safle'r northern meadows yn parhau i fod heb ei ddatblygu'. Fodd bynnag, dywed y deisebydd, 'byddai cael gwared â'r Northern Meadows yn niweidiol iawn i lesiant corfforol a meddyliol pobl'. Codwyd pryderon ynghylch colli man gwyrdd a ddefnyddir gan lawer i fynd i gerdded, a'r effaith y bydd y datblygiad yn ei chael ar yr amgylchedd. Codwyd pryderon hefyd ynghylch cynnydd mewn traffig yn yr ardal.

Ar eu gwefan, mae Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn esbonio pam y mae'n rhaid adeiladu'r ganolfan ganser newydd ar safle'r Northern Meadows, gan nodi;

Dewiswyd safle'r northern meadows am ei fod yn eiddo i'r GIG, lle mae'r egwyddor o ddatblygu eisoes wedi'i sefydlu'n dda a'i gytuno gan y Cyngor.

(Mae'r cyngor eisoes wedi rhoi caniatâd cynllunio ar gyfer adeiladu tai ar y safle).

Mae agosrwydd y safle at yr M4 a'r A470 yn golygu ei fod yn darparu mynediad mwy rhwydd i dri chwarter o'n cleifion sy'n teithio atom ni o De Ddwyrain Cymru. Ni fydd yn rhaid iddynt deithio i'r Eglwys Newydd rhagor.

Yn drydydd, mae'r safle'n darparu'r gofod a'r ansawdd a fydd yn helpu ein cleifion a'u lles ar adegau anodd a phryderus..

Yn ei hymateb ysgrifenedig, mae Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn pwysleisio eto bod Cyngor Caerdydd wedi rhoi caniatâd cynllunio ar gyfer tai ar y safle yn 2001 ac yn 2018 a rhoddodd hefyd ganiatâd cynllunio amlinellol ar gyfer canolfan ganser newydd. Mae'n nodi, 'Fe wnaethom ddewis y safle ar ôl adolygu opsiynau posibl eraill yn ystâd ehangach y GIG'.

Mae safle Northern Meadows, sydd drws nesaf i Ysbyty'r Eglwys Newydd, yn eiddo i Fwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro.

Safleoedd eraill

Mae'r deisebydd yn galw am ymchwiliad annibynnol i'r dewis o safle ar gyfer Canolfan Ganser Felindre, gan nodi bod 'safleoedd eraill ar gael sy'n hyfyw'. Mae gwefan Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn cynnwys manylion y gwefannau eraill a ystyriwyd, gan gynnwys y rhai y cyfeiriwyd atynt gan y deisebydd;

Pam na allwch chi adeiladu ar safle presennol Ysbyty'r Eglwys Newydd yn lle northern meadows?

Nid yw'r safle'n ddigon mawr i ddarparu'r profiad rydym eisiau ei roi i'r claf.

Mae safle northern meadows yn fwy na safleoedd presennol Canolfan Ganser Felindre ac Ysbyty'r Eglwys Newydd gyda'i gilydd.

Bydd yn gwella mynediad hefyd i Ganolfan Ganser newydd Felindre, ar gyfer tri chwarter o'n cleifion sy'n dod o ardaloedd y tu allan i Gaerdydd.

Mae hen Ysbyty'r Eglwys Newydd yn adeilad rhestredig hefyd, sy'n ei gwneud hi'n anodd i'w ailddatblygu fel canolfan ganser fodern.

Yn ei thystiolaeth ysgrifenedig, mae Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn egluro ei bod wedi adolygu'r posibilrwydd o adeiladu ar safle presennol Ysbyty'r Eglwys Newydd ond ei bod yn rhy fach i adeiladu'r ganolfan ganser i'r safonau gofynnol (t.11).

Ymhlith y safleoedd eraill a ystyriwyd roedd tir y GIG yng Nghasnewydd a thir sy'n ffinio ag Ysbyty Athrofaol Cymru (UHW) yng Nghaerdydd, ond cafodd y rhain eu diystyru oherwydd penderfynwyd bod y safleoedd yn rhy fach i ddarparu'r hyn oedd ei angen.

Mae'r deisebydd yn nodi, 'Cynigiodd Ysbyty'r Mynydd Bychan le i Velindre ochr yn ochr â chanolfan ymchwil canser Prifysgol Caerdydd yn ei hadeilad newydd sydd i fod i ddechrau cael ei adeiladu yn 2023'. Yn ei thystiolaeth ysgrifenedig, mae Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn egluro nad yw Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro (CVUHB) wedi cynnig tir ar bwys Ysbyty Athrofaol Cymru i'r Ymddiriedolaeth i ddatblygu canolfan ganser newydd ac nad oes unrhyw gynlluniau wedi'u cadarnhau ar gyfer adeiladu "adeilad newydd" ar gyfer 2023. Mae Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn nodi nad yw'r safle newydd ar gyfer Ysbyty Athrofaol Cymru wedi'i gytuno eto (t.11).

Gwasanaethau Canser

Nod adran 'gwasanaethau canser' gwefan Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yw mynd i'r afael â rhai o'r materion y mae'r deisebydd yn eu codi, gan gynnwys a ddylid adeiladu'r ganolfan ganser newydd ar safle ysbyty aciwt mwy o faint;

Oni ddylai'r ganolfan ganser newydd gael ei hadeiladu ar safle ysbyty aciwt mwy o faint?

Na ddylai. Fe ystyrion ni'r opsiynau hyn gyda'n staff, ein partneriaid a'n cleifion, a daethom i'r casgliad mai'r cynigion rydym ni'n eu cefnogi ar hyn o bryd yw'r rhai sy'n gweithio orau i ni i gyd.

Mae Felindre yn darparu gwasanaeth rhanbarthol, gan gynorthwyo cleifion o bob rhan o dde-ddwyrain Cymru. Mae ein staff eisoes yn gweithio'n agos gyda nifer o ysbytai, ac ar eu safleoedd, a byddant yn gwneud hynny i raddau mwy yn y dyfodol.

Mae'r model ar gyfer y ffordd rydym yn darparu gwasanaethau yn fodern ac yn cyd-fynd â'r gwersi a ddysgwyd o COVID-19, sy'n dangos y dylai gofal aciwt a gofal dewisol gael eu gwahanu'n briodol.

Mae hefyd yn cyd-fynd â chynllun Llywodraeth Cymru ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru. Mae "Cymru Iachach", a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2019, am weld ysbytai cyffredinol mawr yn cefnogi darparu gwasanaethau arbenigol ar draws rhwydweithiau o ysbytai a chanolfannau rhagoriaeth yn y dyfodol. Mae ein cynllun ar gyfer canolfan rhagoriaeth ganser newydd, ar ei safle ei hun, ac sy'n rhan o'r Rhwydwaith Gwasanaethau Canser, yn cyd-fynd â'r polisi hwn.

Mae ein cynllun hefyd yn adlewyrchu'r ffaith nad oes safle ysbyty'n bodoli ar hyn o bryd sydd â digon o le i gadw wyth peiriant radiotherapi arbenigol..

Ceir manylion pellach ar nifer y teithiau ambiwlans a fu o'r ganolfan bresennol, a sut y gellir cael mynediad at wasanaethau aciwt oddi ar y safle yn gyflym ac yn ddiogel.

Mae'r dystiolaeth ysgrifenedig a gyflwynwyd gan Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn amlinellu'r gwaith ymgysylltu y mae wedi'i wneud gyda chlinigwyr a chleifion i gefnogi ei fodel clinigol (gweler tudalen 12). Mae Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn mynnu bod y byrddau iechyd a'u clinigwyr o bob rhan o'r rhanbarth yn cefnogi eu dull gweithredu, gan bwysleisio ei fod eisoes wedi bod yn destun i waith craffu ac adolygiad annibynnol.

Mae erthygl ddiweddar gan BBC Cymru (a gyhoeddwyd ar 8 Medi 2020) yn cyfeirio at lythyr, sydd wedi'i lofnodi gan 57 o arbenigwyr canser, a anfonwyd at y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn amlinellu pryderon dros ddiogelwch cleifion yn y ganolfan canser Felindre

newydd. Nid yw'r llythyr wedi'i gyhoeddi eto. Fodd bynnag, mae erthygl y BBC yn nodi bod y 'gweinidog wedi ymateb i'r llythyr hwn yn cadarnhau y bydd Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn ceisio cyngor annibynnol ar y model clinigol ar gyfer yr ysbyty cancer newydd'. Mae'n mynd ymlaen i ddweud bod y 'Prif Swyddog Meddygol hefyd yn trafod rheoli cleifion cancer difrifol sâl gyda chyfarwyddwyr meddygol bwrdd iechyd i sicrhau bod y model cyflenwi cyfredol yn addas at y diben'.

Mae'r deisebydd yn darparu linc i [Adroddiad Mount Vernon](#), gan nodi y dylid dysgu o adolygiad ac argymhellion y panel cyngori clinigol wrth ddatblygu canolfan ganser newydd Felindre.

Comisiynodd GIG Lloegr adolygiad brys o Ganolfan Ganser Mount Vernon (MVCC) ym mis Mai 2019, dan arweiniad Tîm Comisiynu Arbenigol Dwyrain Lloegr, oherwydd pryder cynyddol ynghylch cynaliadwyedd gwasanaeth oncoleg diogel ac o ansawdd uchel a ddarperir ar y safle. Mae Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn nodi;

Mae Canolfan Ganser Felindre yn wahanol iawn i Mount Vernon o ran heriau yn ymwneud â daearyddiaeth, poblogaeth a'r gweithlu, yn ogystal â threfniadau gweithio ar y cyd.

Nid yw Felindre wedi wynebu'r un heriau yn ymwneud â recriwtio a chadw staff, a'r effaith ganlyniadol ar hyfforddiant. Mae ein rhwydwaith o wasanaethau gyda'r tri bwrdd iechyd yn ne-ddwyrain Cymru yn rhoi canolbwynt rhanbarthol cryf i ni ar gyfer ein gwasanaethau.

Rydym wedi ystyried y gwersi a ddysgwyd o adroddiad Mount Vernon ynglŷn â rheoli cleifion sâl, ac rydym yn mireinio ein gwasanaeth presennol o ganlyniad

Datblygiadau diweddar

Yn dilyn cael caniatâd cynllunio amlinellol ar gyfer canolfan ganser ar safle'r Northern Meadows, mae dau gais cynllunio pellach wedi'u cyflwyno i Gyngor Caerdydd i adolygu ffyrdd mynediad i'r Ganolfan Ganser Felindre newydd. Roedd archfarchnad Asda wedi codi pryderon ynghylch tagfeydd traffig ond ers hynny mae'r archfarchnad wedi gweithio gyda'r Ymddiriedolaeth i ddatrys y materion hynny. Yn ei thystiolaeth ysgrifenedig, dywed Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre y bydd y cais cynllunio i adolygu'r ffyrdd mynediad yn lleihau costau cyffredinol ac yn galluogi'r adeilad i agor ynghynt.

(Mae'r deisebydd yn cyfeirio at £30 miliwn 'a fyddai'n cael ei wario ar ddim ond ffyrdd er mwyn cael mynediad i'r tir y bwriedir i'r ganolfan newydd gael ei adeiladu arno'. Mae Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre yn nodi bod y ffigur o £26.9 miliwn i adeiladu'r ffyrdd hyn yn cynnwys cost galluogi gwaith i ddigwydd ar y safle, nid dim ond ffyrdd).

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth a gynhwysir yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn o reidrwydd yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.